

ADMINISTRATĪVI TERITORIĀLĀS REFORMAS LATGALES TERITORIJĀ (1917–2016) NAUTRĒNU PAGASTA KONTEKSTĀ *ADMINISTRATIVE AND TERRITORIAL REFORM OF LATGALE IN THE CONTEXT OF NAUTRENI PARISH (1917–2016)*

Andra Zubko-Melne

Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija, nautrani@inbox.lv, +371 26596999, Rēzekne, Latvija
Zinātniskais vadītājs: **Aleksandrs Ivanovs**, Dr.hist., profesors

Abstract. Major part of Public Administration are administrative territorial divisions. The original territorial classification of Latgale developed over a long cultural and historical time period. During the period of Soviet occupation changes in territorial breakdown occurred more frequently, adapting to USSR model.

This article gives a general insight in reforms of administrative territorial classification of Latgale, starting from 1917 until 2016.

In this article Nautreni parish, part of Rezekne municipality, is used as an example to explore these reforms in more detail. So far in studies territorial reforms in Latvia are reflected only in general without going into local scale of territorial boundary changes. But the local history research is vital to get better understanding of the historical concept and important part of this research are archive materials.

Keywords: Administrative territorial divisions, Village, Parish, Municipality

Ievads

Reģionālā politika Latvijas teritorijā gadu gaitā ir ļoti strauji mainījusies. Administratīvi teritoriālais iedalījums parasti ļoti cieši ir bijis saistīts ar valsts saimniecisko dzīvi, tas vēsturiski veidojies atbilstoši valsts politiskajai sistēmai un radīts valsts pārvaldei, galvenokārt politisko un ekonomisko jautājumu risināšanai.

Raksta mērķis ir iepazīstināt ar administratīvi teritoriālā iedalījuma izmaiņām vairāk nekā 100 gadu periodā par pamatu sīkākai analīzei ņemot vienas pašvaldības – Rēzeknes novada Nautrēnu pagasta pārvaldes – teritoriālā iedalījuma piemēru. Nozīmīga loma tēmas izpētē bez normatīvajiem dokumentiem ir tieši arhīva materiāliem, kas dod iespēju šos procesus aplūkot no pirmavotiem un kartogrāfiskajiem materiāliem, kas ļauj situāciju vizualizēt. Šajā jomā ir tikai viens apjomīgs darbs, tā ir Zinātniska arhīvu rokasgrāmata, kurā sistematizēta Latvijas Valsts arhīvu informācija par administratīvo iedalījumu fondiem padomju periodā, bet lai izprastu kopsakarības teritoriālajās izmaiņās ir jāiepazīstas ar pašiem fondiem. Šobrīd ir izveidojusies situācija, ka trūkst administratīvo iedalījumu vēsturiskās datu bāzes, bet tādas datu bāzes izveidei ir jāiegulda milzīgs darbs, jo fondu dokumenti bieži nesniedz pilnīgu reformu gaitas atspoguļojumu, jo robežapraksti arhīva dokumentiem ne vienmēr ir bijuši pievienoti, tādejādi vēsturiskā izpēte prasa papildu materiālus situācijas apzināšanai. Rēzeknes novada Nautrēnu pagasta pārvaldes teritorija ir spilgts piemērs biežajām administratīvi teritoriālajām izmaiņām.

Laika posmā no 1917. gada līdz 2016. gadam ir pieņemti aptuveni 150 normatīvie akti par Latgales teritorijas administratīvi teritoriālā iedalījuma izmaiņām un administratīvi teritoriālās vienības nosaukumu maiņām, tostarp vairāk kā 10% no tiem ir bijuši saistīti ar Nautrēnu pagasta teritoriju.

Ja skatāmies retrospektīvi, tad 1917.gadā Latgales teritorija bija iedalīta Vitebskas guberņas 3 apriņķos, kuros ietilpa 50 pagasti un 3 pilsētas. 1937. gadā Latgalē bija 4 apriņķi, 71 pagasts un 14 pilsētas, 1957. gadā Latgales teritorija bija iedalīta 14 rajonos, kuros ietilpa 198 ciemi (Darbaļaužu deputātu padomes (vēlāk Tautas deputātu padomes) izpildu komitejas teritoriālais iedalījums), 2 strādnieku ciemati un 12 pilsētas. 1977. gadā Latgale bija iedalīta 6 rajonos, 141 ciemā, 4 pilsētciematos un 13 pilsētās. 1997. gadā iedalījums bija 6 rajonos, kuros ietilpa 139 pagasti, 2 republikas nozīmes pilsētas, 4 rajonu nozīmes pilsētas un 8 mazpilsētas. 2016. gada Latgales administratīvi teritoriālais iedalījums ir 19 novadi un 2 republikas nozīmes pilsētas. Ja salīdzinām Latgales robežas 1917. gadā un pašreizējā Latgales plānošanas reģiona robežas, tad redzam, ka Latgale savu teritoriju ir atdevusi gan Vidzemes plānošanas reģionam, gan Zemgales plānošanas reģionam, bet liela daļa Sēlijas šobrīd ir Latgales plānošanas reģiona

teritorijā. Administratīvi teritoriālā iedalījuma izmaiņu 100 gadu laikā ir bijis ļoti daudz, un teritorijas gan pievienotas, gan nodalītas no Latgales etnogrāfiskās teritorijas.

Nautrēnu pagasta teritorija līdz 1917.gadam (vēsturiskais ieskats)

Pašreizējā Rēzeknes novada Nautrēnu pagasta teritorija 20.gs. sākumā ietilpa Krievijas impērijas Vitebskas guberņas sastāvā. Latgalē bija divpakāpju pašvaldības: pagasti (волость) un lauku vai zemnieku sabiedrības (сельское общество), kuras pirms dzimtbūšanas atcelšanas veidoja vienam muižniekam piederošās zemes zemnieki. Vienā pagastā apvienoto muižu, pusemuižu jeb foļvarku vai citu teritoriju zemnieki zināmas pašvaldības funkcijas savā teritorijā saglabāja arī pēc tam, kad dzimtbūšana bija likvidēta. Ja skatāmies no mūsdienu administratīvā iedalījuma, tad lielākā Nautrēnu pagasta teritorijas daļa ietilpa Ludzas apriņķa Zaļmuižas pagastā, bet Dienvidrietumu stūris bija Rēzeknes apriņķa Makašānu pagasta pakļautībā. Zaļmuižas pagasts bija sadalīts trīs lauku vai zemnieku sabiedrībās – Zaļmuižas, Laigolas un Mežvidu, bet Makašānu pagasts bija sadalīts Makašānu un Nautrēnu lauku vai zemnieku sabiedrībās.

Administratīvi teritoriālās izmaiņas (1917–1944)

KSFPR Tautas komisāru padome 1917. gada 14. decembrī izdeva rīkojumu Nr. 93 par Daugavpils, Ludzas un Rēzeknes apriņķu atdalīšanu no Vitebskas guberņas un pievienošanu Vidzemes guberņai. (*Latviešu konversācijas vārdnīca, 10.s., 1933., 20241 šķirklis*). Viens no pirmajiem projektiem par Latvijas administratīvo iedalījumu tapa vēl pirms Latvijas neatkarības proklamēšanas, kad Vidzemes pagaidu zemes padome izstrādāja projektu par Vidzemes guberņas pagaidu administratīvo pārvaldi, kurš paredzēja apvienot visas latviešu apdzīvotās zemes, tai skaitā Latgali. Šis projekts netika realizēts, jo sākās divu lielvaru cīņa par Latvijas teritoriju, bet projekts tika ņemts par pamatu Latvijas administratīvajam iedalījumam pēc neatkarības iegūšanas. Latvijas Republika tika proklamēta 1918. gada 18. novembrī, bet oficiālās valsts robežas vēl bija nākotnes jautājums. 1918. gada 1. decembrī sākās Sarkanās Armijas daļu iebrukums Latvijas teritorijā. Latvijā nodibinātā Padomju valdība 1919. gadā veica vairākus pārkārtojumus arī administratīvi teritoriālajā jomā, tas skāra arī Nautrēnu pagasta teritoriju, kad Ludzas apriņķa Zaļmuižas pagasts tika pievienots Rēzeknes apriņķim. 1919. gadā sākās Neatkarības karš, tādēļ reāli Latgales pievienošanās Latvijai notika pēc Latgales atbrīvošanās cīņām un pamiera līguma noslēgšanas 1920. gada 1. februārī, tad arī sākās Latgales pārvaldes institūciju reorganizācija, tika atcelti padomju varas izdarītie administratīvie grozījumi, tika atjaunots tāds pats iedalījums apriņķos, kā pastāvēja līdz 1917.gadam.

Saeima 1924. gada 17. jūnijā pieņēma lēmumu par pagastu saraksta apstiprināšanu, tostarp nosakot, ka daudziem pagastiem maināmi nosaukumi. Saeimas stenogrammās ir daudz materiālu par vietvārdu pieraksta diskusijām Latgalē. Diskusiju pamattemats bija Latgales vietvārdi – vai tie rakstāmi atbilstoši latgaliešu literārajai valodai vai latviešu literārajai valodai. Atbalstu tomēr guva viedoklis, ka jāturas pie vienotas Jāņa Endzelīna pareizrakstības visā Latvijā, līdz ar to pagastu nosaukumi latviskojami un atsevišķiem pagastiem jāmaina labskanīgāki nosaukumi, cenšoties izskaust no nosaukumiem vārdu muiža. Lēmums stājas spēkā 1925. gada 22. jūlijā, un nosaukumu maiņa notika ar 1925. gada 1. septembri. Šo lēmumu rezultātā Ludzas apriņķa Zaļmuižas pagasts tika pārdēvēts par Nautrēnu pagastu, bet Rēzeknes apriņķa Makašānu pagasts par Makašēnu pagastu. 1936. gada 9. decembrī tika izdots likums par apriņķu un pašvaldību administratīvajām robežām, pašvaldību tiesību piešķiršanu ciemiem un par ciemu nosaukumiem. Stājoties spēkā šim likumam, turpinājās Latgales pašvaldību un ciemu nosaukumu latviskošana. Pētot tā laika kartogrāfisko materiālu redzam, ka Nautrēnu pagasta Īvulāni kļuvuši par Īvulēniem, Kuciņis par Kucēniem, Liuziņi par Lūziniem u.t.t.

1940. gadā, kad Latvijas Republiku okupēja Padomju Savienība, Latgalē bija 4 apriņķi, 71 pagasts un 14 pilsētas. Okupācijas rezultātā tika izveidota Latvijas Padomju Sociālistiskā Republika, 1940. gada 25. augustā LPSR "Tautas Saeimas" ārkārtas sesijā tika pieņemta LPSR konstitūcija, kurā no PSRS 1936. gadā pieņemtās konstitūcijas atšķīrās tikai 2. nodaļa – Valsts iekārta, jo Latvijā tika saglabāta agrākā administratīvi teritoriālā iekārta, bet tas bija tikai laika

jautājums, jo sākās LPSR integrēšana PSRS sastāvā. Šie procesi skāra arī administratīvi teritoriālo iedalījumu.

Pēc Latvijas Republikas okupācijas 1940. gadā notika LPSR teritoriālās reformas apspriešana, reformas mērķis bija Latvijas administratīvo teritoriju pielīdzināt pārējām “brālīgajām” republikām, atsevišķas reformas tika veiktas, viena no tām Latgalē, bet tas neskāra Naurēnu pagasta teritoriju.

Nacistiskajai Vācijai okupējot Baltijas valstis, tika izveidots Ostlandes reihskomisariātiskā militārās un civilās pārvaldes struktūra. Vācu okupācijas laikā apriņķu un pagastu iedalījuma struktūra pamatā nemainījās, dažiem pagastiem tika nomainīti nosaukumi. 1942.gada 30.jūnijā tika izdoti noteikumi “Par pagastu pašvaldības darbību”, kas reglamentēja pašvaldības struktūru, bet 1942. gada 15.oktobrī tika pieņemti arī noteikumi par Latvijas ģenerālapgabala pilsētu, pagastu un dzelzceļa staciju vārdiem, kuri noteica, ka Naurēnu pagasta nosaukums – Gemeinde Rogauken, bet Makašēnu – Gemeinde Mackaschan.

Padomju bruņotie spēki atkal ienāca Latvijas teritorijā 1944. gada augustā, sākās arī straujas administratīvās izmaiņas Saskaņā ar LPSR AP Prezidija ierosinājumu tika samazināta Latvijas teritorija. Abrenes pilsēta un seši pagasti tika pievienoti KPFSR Pleskavas apgabalam. Pirmajos pēckara gados dalījums apriņķos saglabājās, taču tika turpināts darbs pie teritorijas pārvaldes reformas, kas būtiski atšķīrās no līdz šim vēsturiski izveidojušās sistēmas un administratīvi teritoriālā iedalījuma. PSRS okupācijas laikā Latvijas teritorijas administratīvais iedalījums tika organizēts pēc pārējās Padomju Savienības parauga, un tas tika pakārtots tautsaimniecības attīstības struktūrai un politiskajiem mērķiem.

Administratīvi teritoriālās izmaiņas (1945–1990)

1945. gads iezīmējas kā lūzuma punkts pastāvošajā administratīvi teritoriālajā iedalījumā. Sākās jauna reforma, sīkāku administratīvi teritoriālu vienību – ciemu izdalīšanai pagastos. Pagastos tika izveidotas apakšstruktūras – ciemu izpildu komitejas (padomes), kuru galvenais mērķis bija kolektivizācijas procesu virzīšana. Starp ciemu padomēm sākumā nebija būtisks strikts robežu iedalījums, svarīgs bija pats administratīvais centrs – ciems kā vieta, kur organizējama vietējā pārvalde, kurā apvienoja tuvākās apdzīvotās teritorijas. *Ciemos* jeb *ciema* padomju teritorijas nodibināja līdz 1945. gada beigām ar vairākiem LPSR Augstākās Padomes Prezidija *dekrētiem*, ko pieņēma pakāpeniski *par* katru apriņķi. (*LNA LVA*, 290; *LNA RZVA*, 215).

Naurēnu pagasta teritorija 1945. gadā ietilpa Ludzas apriņķa Naurēnu pagasta un Rēzeknes apriņķa Makašēnu pagastu teritorijā. Naurēnu pagasta teritorijā 1945. gada 10. septembrī tika izveidotas Rasnapļu (*pareizi būtu Rasnupļu*), Kristiņku, Miglenieku (*pareizi būtu Miglinieku*) un Naurēnu ciemi un 1945. gada 2. novembrī, sadalot Rēzeknes apriņķa pagastus ciemos, Brožgaļu (*pareizi būtu Brožgolas*) ciems. 1947. gada 16. oktobrī, izveidojot Viļānu apriņķi, tika pārdalītas arī apkārtējo apriņķu teritorijas, tādēļ Naurēnu pagasts un tajā ietilpstošie ciemi tika pievienoti Rēzeknes apriņķa teritorijai, bet no 1949. gada 31. decembra visi 5 ciemi tika iekļauti Kārsavas rajonā.

1954. gada 14. jūnijā notika lielākā padomju laika administratīvi teritoriālā reforma, kad tika apvienoti mazie teritoriālie iedalījumi atbilstoši lauksaimniecības arteļu robežām, tādējādi tika likvidēts Brožguļu ciems, tā teritoriju pievienojot Kristiņku ciemam, bet, likvidējot Rasnapļu un Miglenieku ciemus, to teritorijas pievienoja Naurēnu ciemam (*LNA LVA*, 290; *LNA RZVA* 181; 253). Apvienošanās rezultātā Naurēnu ciema teritorijā ietilpa kolhozi “VII sjezd VLKSM”, “Udarņik” un Molotova vārdā nosauktais kolhozs, bet Kristiņku ciemā ietilpa Kaļiņina vārdā nosauktā kolhoza teritorija. 1958. gadā, apvienojot lauksaimniecības arteļus, izveidoja padomju saimniecību “Naurēni”. No Naurēnu ciema 1960. gada 7. jūlijā Kristiņku ciemam pievienoja visu p/s “Naurēni” teritoriju (*LNA LVA*, 290). 1962. gada 17. aprīlī tika likvidēts Kārsavas rajons un tajā ietilpstošie Naurēnu un Kristiņku ciemi pievienoti Rēzeknes rajonam, bet jau tā paša gada 18. decembrī, kad tika likvidēts Viļānu rajons, Rēzeknes rajona teritorija tika pārdalīta. Tā rezultātā Naurēnu un Kristiņku ciemi no Rēzeknes rajona tiek nodoti Ludzas rajona administratīvajā teritorijā. 1965. gada 24. novembrī tika pārdēvēti abi ciemi

Nautrēnu ciema nosaukums piešķirts Kristiņku ciemam (mainīta Nautrēnu ciema administratīvā teritorija), bet Nautrēnu ciems pārdēvēts par Miglinieku ciemu (*LNA LVA, 290; LNA RZVA, 253., 384*). 1979. gada 25. oktobrī optimizēja abu ciemu robežu un Nautrēnu ciemam pievienoja nelielu daļu Miglinieku ciema teritorijas (*LNA LVA, 290; LNA RZVA, 253., 384*). No 1990. gada 18. oktobra Nautrēnu ciems tiek pārdēvēts par Nautrēnu pagastu, tā teritorijā darbojās p/s Nautrēni, bet Miglinieku ciems tiek pārdēvēts par Miglinieku pagastu, tā teritorijā saimniekoja kolhozs “Liesma”. Abi pagasti atradās Ludzas rajona pakļautībā.

Administratīvi teritoriālās izmaiņas (1991–2016)

Pēc neatkarības proklamēšanas mainījās gan saimnieciskās darbības formas, gan pagastu funkcijas. Ludzas rajonā administratīvi teritoriālo reformu “*pionieris*” bija tieši Nautrēnu pagasts, kurš 1998. gada 2. oktobrī sev pievienoja Ludzas rajona Miglinieku pagastu. Paradoksāli ir tas, ka ja šī apvienošana būtu notikusi trīs nedēļas vēlāk, tad pagasti būtu apvienojušies novadā, saglabājot abus pagastus kā struktūrvienības, jo 1998. gada 21. oktobrī stājās spēkā Administratīvi teritoriālās reformas likums, kurš noteica, ka pagasti apvienojoties veido novadus. Šai reformai pēc gada sekoja nākamā reforma, kas mainīja Ludzas un Rēzeknes rajonu teritorijas, jo apvienotais Nautrēnu pagasts 1999. gada 1. septembrī mainīja administratīvo piederību, no Ludzas rajona pārejot Rēzeknes rajona pakļautībā. Līdz ar šo rajonu robežas maiņu Rēzeknes rajonā ietilpa 28 pagasti, kas 2009. gadā izveidoja divus novadus – Rēzeknes un Viļānu. Pēc novadu reformas Rēzeknes novadā ietilpa 25 pagasti, tai skaitā Nautrēnu pagasts. Novadu reformu rezultātā pagasti ir kļuvuši par novadu struktūrvienībām (pagastu pārvaldēm). Administratīvai iedalījums pa pagastiem nav mainījies, mainījušās ir pagastu pārvalžu funkcijas.

Secinājumi un priekšlikumi

Teritorijas vēsturiskais iedalījums bieži ir šķērslis informācijas meklēšanā, jo nav izveidota vēsturiskā administratīvā iedalījuma datu bāze, kurā ikviens interesents varētu apskatīt jebkuras vietas administratīvo iedalījumu jebkurā laika posmā. Šāda datu bāze būtu nepieciešama gan vēstures, gan valodas pētniekiem, arhīvu, tai skaitā dzimtsarakstu arhīvu darbiniekiem, pašvaldību darbiniekiem un citiem interesentiem. Bieži nākas saskarties ar aplamu informāciju, jo administratīvo teritoriju nosaukumi ir bijuši ne vien līdzīgi, bet bieži arī identiski. Svarīga ir ne tikai teritoriālā iedalījuma datu bāze, bet arī apdzīvoto vietu ģeogrāfiskā piesaiste konkrētajam administratīvajam iedalījumam.

Piemēram, apskatīsim kādas apdzīvotas vietas, proti Nautrēnu pagasta lielākā ciema Rogovkas teritoriālo iedalījumu un administratīvo pakļautību 100 gadu periodā. Rogovka – Krievijas impērijas Vitebskas guberņas Ludzas apriņķa Zaļmuižas pagasts (1917–1919), LSPR Rēzeknes apriņķa Zaļmuižas pagasts (1919), LR Ludzas apriņķa Zaļmuižas pagasts (1919–1925), LR Ludzas apriņķa Nautrēnu pagasts (1925–1940), LPSR Ludzas apriņķa Nautrēnu pagasts (1940–1941); Ostlandes civilās pārvaldes Ludzas apriņķa Rogovkas pagasts (1941–1944), LPSR Ludzas apriņķa Nautrēnu pagasts (1944–1947), LPSR Rēzeknes apriņķa Nautrēnu pagasts (1947–1949), LPSR Kārsavas rajona Rasnapļu ciema DDP IK (1949–1954), LPSR Kārsavas rajona Nautrēnu ciema DDP IK (1954–1960), LPSR Kārsavas rajona Kristiņku ciema DDP IK (1960–1962), LPSR Rēzeknes rajona Kristiņku ciema DDP IK (1962), LPSR Ludzas rajona Kristiņku ciema DDP IK (1962–1965), LPSR Ludzas rajona Nautrēnu ciema DDP (no 1977.g. TDP) IK (1965–1990), LR Ludzas rajona Nautrēnu pagasts (1990–1999), LR Rēzeknes rajona Nautrēnu pagasts (1999–2009), LR Rēzeknes novada Nautrēnu pagasta pārvalde (2009 līdz mūsdienām). Kopā 17 dažādas pakļautības 100 gadu periodā, bet pieejamas apkopotas informācijas par šīm teritoriālā iedalījuma izmaiņām nav, pie tam Rasnapļu ciema Darbaļaužu deputātu padomes izpildu komitejas dokumenti arhīvā nav nodoti, atsevišķi dokumenti sastopami citos fondos (*LNA RZVA, 253*).

Problēma apdzīvojamo vietu piederības apzināšanai ir apdzīvoto vietu saraksta trūkums normatīvajos dokumentos, kas nosaka administratīvi teritoriālās izmaiņas. 1945. gada LPSR Augstākās Padomes Prezidija dekrētiem šāds pielikums ir bijis, bet arhīva fondos pielikums

nav nodots (LNA LVA, 290), mūsdienās robežaprakstiem ir pievienoti nekustamā īpašuma kadastrs numuri, bet apdzīvoto vietu sarakstu arī nav. Tādejādi nākotnē šī problēma arī būs aktuāla. Svarīgi būtu iekļaut šādu pielikumu normatīvajam aktam, kas nosaka administratīvā iedalījuma izmaiņas.

Sāsinājumi

DDP IK – Darbaļaužu deputātu padomes izpildu komiteja
KPFŠR – Krievijas Padomju Federatīvā Sociālistiskā Republika
KSFŠR – Krievijas Sociālistiskā Federatīvā Padomju Republika
LPSR – Latvijas Padomju Sociālistiskā Republika
LPSR AP – Latvijas Padomju Sociālistiskā Republikas Augstākā padome
LR – Latvijas Republika
LSPR – Latvijas Sociālistiskā Padomju Republika
PSRS – Padomju Sociālistisko Republiku savienība
p/s – padomju saimniecība
TDP IK – Tautas deputātu padomes izpildu komiteja

Izmantotā literatūra un avoti

Normatīvie akti:

1. Likums par apriņķu un pašvaldību administratīvajām robežām, pašvaldību tiesību piešķiršanu ciemiem un par ciemu nosaukumiem [tiešsaiste]. LR 03.12.1936. likums [atsauce 19.04.2017.]. Pieejas veids: <https://periodika.lndb.lv/periodika2-viewer/view/index.ev.html>
2. Noteikumi par Ludzas rajona Miglinieku pagasta apvienošanu ar Ludzas rajona Nautrēnu pagastu [tiešsaiste]. LR MK 02.10.1998. noteikumi Nr. 363. [atsauce 25.04.2017.]. Pieejas veids: <https://www.vestnesis.lv/ta/id/49914>
3. Administratīvi teritoriālās reformas likums [tiešsaiste]. LR 21.10.1998. likums ar groz. līdz 22.09.2005., 21.06.2007. [atsauce 25.04.2017.]. Pieejas veids: <https://m.likumi.lv/doc.php?id=51528>
4. Noteikumi par Ludzas rajona un Rēzeknes rajona administratīvās robežas grozīšanu [tiešsaiste]. LR MK 13.07.1999. noteikumi Nr. 258. [atsauce 25.04.2017.]. Pieejas veids: <https://m.likumi.lv/doc.php?id=19216>
5. Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likums [tiešsaiste]. LR 30.12.2008. likums [atsauce 25.04.2017.]. Pieejas veids: <https://likumi.lv/doc.php?id=185993>

Arhīvu dokumenti:

1. LNA RZVA, 181.fonds (Miglinieku ciema Darbaļaužu deputātu padomes izpildu komiteja. Kārsavas rajons)
2. LNA RZVA, 215.fonds (Nautrēnu pagasta Darbaļaužu deputātu padomes izpildu komiteja. Rēzeknes apriņķis)
3. LNA RZVA, 251.fonds (Brožgolas ciema Darbaļaužu deputātu padomes izpildu komiteja. Kārsavas rajons)
4. LNA RZVA, 253.fonds (Nautrēnu pagasta padome. Ludzas rajons)
5. LNA RZVA, 384.fonds (Miglinieku pagasta padome. Ludzas rajons)
6. LNA LVA, 290. fonds (Latvijas PSR Augstākā Padome un Latvijas Republikas Augstākā Padome)

Grāmatas (monogrāfijas, rokasgrāmatas):

1. BĒRZE, D. u.c. Okupētās Latvijas administratīvi teritoriālais iedalījums: vēsturiskās uzziņas un pārvaldes iestāžu arhīvu fondu rādītājs (1940–1941, 1944–1990). Zinātniska arhīvu rokasgrāmata Rīga: Latvijas Valsts arhīvu ģenerāldirekcija, 1997.
2. САПУНОВ А. (ред.). Список населенных мест Витебской губернии. Витебск: Губернская типо-литография, 1906.
3. Latviešu konversācijas vārdnīca, 10.sējums (1933). Rīga: A.Gulbja apgādībā, 20241 šķirklis
4. MIERIŅA, A. Robežas un administratīvi teritoriālais iedalījums Latvijas teritorijā (19. gs. – 1918. g. novembris). Caune, A.(sast.). Latvijas zemju robežas 1000 gadus. Rīga: Latvijas vēstures institūta apgāds, 1999., 156.–157.lpp.
5. FELDMANIS, I. Vācijas okupācijas politika Baltijā (1941–1945): vispārējās tendences un specifiskās iezīmes. Ērglis, Dz. (sast.). Latvijas Vēsturnieku komisijas raksti, 19.sējums. Rīga: Latvijas vēstures institūta apgāds, 2007. 121.lpp.

Periodiskie izdevumi:

1. Latvijas Satversmes sapulce. *Valdības Vēstnesis*, 1921.gada 1.aprīlī. Nr.70, 1.lpp.
2. LR I Saeimas stenogrammas, IV sesija (26 sēdes), 15.01.1924.–14.04.1924., 461.–482.lpp., 549.–553.lpp.
3. LR I Saeimas stenogrammas, V sesija (30 sēdes), 29.04.1924.–18.06.1924., 1139.–1143.lpp.
4. Latvijas pagastu saraksts. 1925.gada 3.augustā. *Valdības Vēstnesis*, Nr. 169
5. Verzeichnis der Städte, Geimeinden und Bahnstationen im Generalbezirk Lettland. 3. November 1942. *Amtsblatt des Generalkommissars in Riga*. Nr.28

Summary

Study is done in chronological framework of 100 years dividing it by historical periods. The cartographic material is also used in preparation of the article, which allows to get a visual idea that helps to detect correlations effects of changes in administrative boundaries for the studied area. Displaying changes to this area in 3-D, as well as using the empirical base, analyzing the local situation and the boundaries of the territory in different periods allows to evaluate common patterns – such as changes to territorial boundaries and total area coverage. Viewing these administrative territorial changes in historical context enables more detailed understanding of the structures of the local area and it's population.

Current territory of Nautrenu parish compared to historical data have changed very little. If in 1906 the total size of the Nautrenu parish was 15,873 hectares*, then in 1935 that was 15,378 hectares, and finally in the 2016 15,690 hectares. So the average total total size of the area hasn't changed but the area itself has – the historic part of Nautrenu (previously Zalmuiza) territory is now part of Mezvidu parish in Karsavas municipality, but the historic part of Makasanu parish is now part of Nautrenu parish.

The administrative authority of the Nautrenu parish have changed seven times during 100 years, also administrative territorial boundaries have been reformed seven times which involved renaming multiple territories in the same name what complicates the historical information search nowadays.

*1 Hectare – 2.471 acres